

Gendtse Waard

Nieuwsbrief

Voorjaar 2019

Even bijpraten

Graag brengen wij u met deze nieuwsbrief op de hoogte van de ontwikkelingen in de Gendtse Waard. K3Delta werkt samen met steenfabriek 'De Zandberg' (onderdeel van Rodruza BV) aan een inrichtingsplan voor het westelijk deel van de polder. In deze nieuwsbrief leest u onder andere over de doorontwikkeling van het inrichtingsplan, over De Hinkelman en stelt de nieuwe boswachter zich voor.

Nieuwe parel in de Gelderse Poort

Sinds 2017 werken Rodruza en K3Delta samen met betrokken organisaties en de omgeving aan een inrichtingsplan voor het westelijk deel van de Gendtse polder. Doel van de herinrichting is om de kwaliteiten van het gebied te versterken waarin aandacht is voor natuurontwikkeling, extensieve recreatie, verkeersveiligheid, hoogwaterveiligheid en continuïteit voor de steenfabriek 'De Zandberg'. Daarbij fungeert zandwinning als motor van het plan.

Onderdeel van de Gelderse Poort

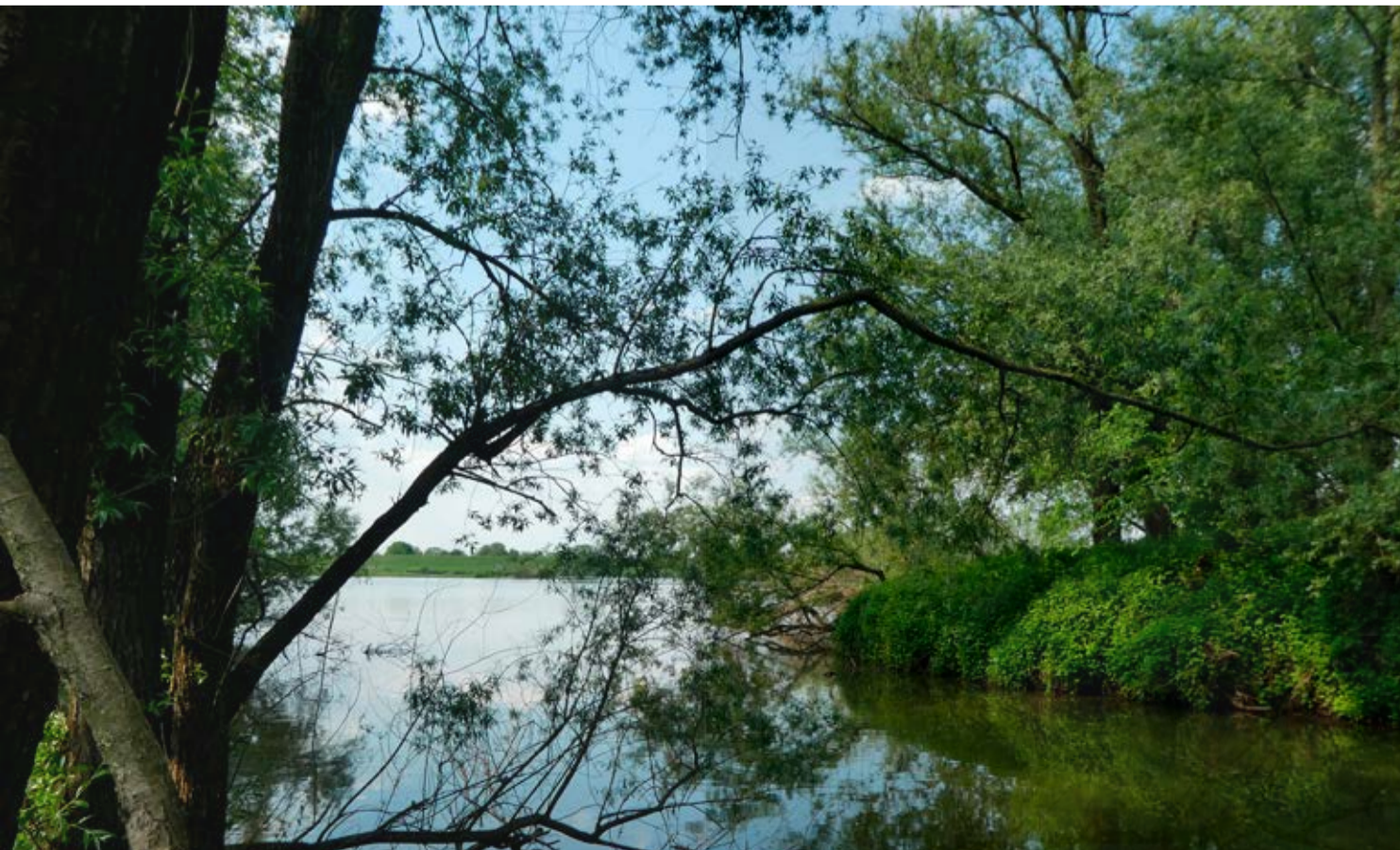
De Gendtse waard is onderdeel van de Gelderse Poort: een grensoverschrijdend natuurgebied in Nederland en Duitsland. Het is een uniek voorbeeldgebied dat laat zien hoe rijk aan flora en fauna een vrijwel aaneengesloten natuurgebied van vele duizenden hectares kan zijn. Het westelijk deel van de Gendtse polder is momenteel overwegend agrarisch in gebruik en is de ontbrekende schakel in de gewenste natuurontwikkeling in de Gelderse poort.

Foto: Twan Teunissen

Naar een definitief inrichtingsplan

In oktober 2017 (eerste concept inrichtingsplan) en juni 2018 (aangepast inrichtingsplan) zijn er inloopbijeenkomsten georganiseerd. Tegelijkertijd zijn er diverse onderzoeken verricht naar effecten van een herinrichting. Daarbij kunt u denken aan waterveiligheid, kwelstromen en effecten op de al aanwezige natuurwaarden. Deze onderzoeken zijn nu verwerkt in een concept milieueffectrapportage (MER). Bijna alle onderzoeken zijn nu gereed. Ook heeft Staatsbosbeheer eind 2018 circa 21 hectare aan agrarische gronden ten oosten van het plangebied aangekocht. Staatsbosbeheer heeft aangegeven de aangekochte gronden om te willen vormen naar natuur. Hierdoor is de uitwerking van de zogenaamde 'Natuur-plus'-variant van het inrichtingsplan mogelijk. Daarover leest u op de volgende pagina meer.

Doorontwikkeling inrichtingsplan

Op basis van de input uit de bijeenkomsten en gesprekken met bewoners, gebruikers en overheden is er een doorontwikkeling van het inrichtingsplan gemaakt naar de 'Natuur-plus'-variant. Graag geven wij u een toelichting op het plan.

Biodiversiteit: belangrijk voor natuur én landbouw

1 Samenwerking landbouw- en natuurbelangen

Veel verschillende vogelsoorten, een rijk bodemleven en voldoende bestuivende insecten: biodiversiteit is belangrijk voor de natuur én voor de landbouw. Voor het beheer in het westelijk deel van de polder is gezocht naar een samenwerking tussen beide belangen. En die is gevonden: op de westelijke oeverwal wordt een agrarisch natuurbeheer uitgevoerd door de familie Roelofsen uit Gendt. De familie is al jarenlang pachter van gronden van steenfabriek de Zandberg en blijft de grond ook in de toekomst beheren. Hiermee wordt extra zekerheid geboden voor het agrarisch gemengde bedrijf van de familie en is een stuk lokaal toezicht voor de gehele uiterwaard gewaarborgd. In dit deel van het plangebied blijven de vertrouwde koeien van de familie ook in de toekomst grazen.

2 Herinrichting van de bestaande plas in het noordwestelijk deel van de polder

De aanwezige plas wordt voor een groot deel omgevormd naar grasland. Dit zorgt voor een verbetering van de huidige dijkstabiliteit en zorgt tevens voor een langere kwelweglengte. Dit is positief voor het tegengaan van de binnendijkse kweloverlast. Het nieuwe land wordt ingericht als grasland waardoor een foerageergebied voor (water)vogels ontstaat.

3 Geen open verbinding met de Waal

De open verbinding met de Waal is uit het eerdere ontwerp gehaald. Door de verbinding ontstaat dwarsstroming en ontstaan er bij hoogwater negatieve effecten (afzetting van zand) in de vaargeul. Om toch een verbinding voor vissen te realiseren tussen de rivier en het Vossegat plaatsen we een duiker. De oeverwal tussen de Waal en het Vossegat blijft door deze oplossing behouden.

4 Geen zandwinning in het Vossegat

Door de aanwezige natuurwaarden op de oevers van het Vossegat, wordt er in het Vossegat geen zand gewonnen. In tegendeel: we leggen een zandig eiland aan met zand uit de uiterwaard. Daardoor ontstaat er meer ondiep water en een extra rustplek voor (water)vogels.

5 Verplaatsing zomerkade

De huidige zomerkade wordt vergraven en verplaatst in oostelijke richting. Hierdoor ontstaat meer dynamische riviernatuur (een gebied dat onder directe invloed van het Waalpeil staat). De toegangsweg naar de steenfabriek wordt opgehoogd en neemt de functie van de zomerkade over. Om in het oostelijk deel van de uiterwaard het waterpeil te beheren, wordt een nieuwe duiker onder de toegangsweg aangelegd. Deze regelt de in- en uitstroom van water in het oostelijk deel van de polder tijdens hoogwater.

6 Opknappen toegangsweg

Continuïteit voor steenfabriek 'De Zandberg' is onderdeel van de herinrichting. Opknappen van de toegangsweg naar de steenfabriek is gewenst om de fabriek ook bij hoogwater beter bereikbaar te maken. Ook wordt de verkeerssituatie verbeterd en veiliger gemaakt door de aanleg van een vrijliggend fietspad, parallel aan de toegangsweg. Fietsers en wandelaars worden hiermee gescheiden van het vrachtverkeer van en naar de steenfabriek. Het fietspad gaat over in een fietsstraat, ten noorden van het fabrieksterrein. Dit houdt in dat gemotoriseerd bestemmingsverkeer op dit deel te gast is.

7 Meer ruimte voor ontwikkeling hardhoutoibos

In het vorige inrichtingsplan was ruimte voor circa 2,5 hectare nieuw hardhoutoibos ten noorden van de steenfabriek. Hardhoutoibos is een zeldzaam bostype in de Nederlandse uiterwaarden. Door het nieuwe inrichtingsplan is meer ruimte ontstaan voor deze ontwikkeling. Om invulling te geven aan uitbreidingsdoelstellingen wordt het oppervlak hardhoutoibos vergroot naar ongeveer 5 hectare.

8 Nieuwe plas

De vorm van de nieuwe plas is ten opzichte van het vorige ontwerp licht gewijzigd. De grondaankoop door Staatsbosbeheer maakt de realisatie van een aaneengesloten natuurgebied mogelijk. Om deze aangekochte gronden deel uit te kunnen laten maken van de planontwikkeling is de nieuwe plas iets verplaatst in oostelijke richting. De 'vingers' van de plas richting het oosten bestaan uit ondiep water met flauw aflopende oevers. De nieuwe pool is verplaatst naar de noordkant van de nieuwe plas. Hier ontstaat een biotoop voor insecten en amfibieën. Ook is er een extra eiland toegevoegd waar bos op kan ontwikkelen.

9 Herinrichting fabrieksterrein

De herinrichting en beperkte uitbreiding van het tasveld ten oosten van het fabrieksterrein is onderdeel van het totaalplan. Hierdoor ontstaat meer ruimte voor de steenfabriek om producten op te slaan. Ten opzichte van het vorige ontwerp is deze herinrichting niet gewijzigd.

Vervolg

De komende periode worden de formele procedures doorlopen voor de planontwikkeling. Tijdens deze procedures worden de onderzoeken ter beoordeling aangeboden en de vergunningen aangevraagd. De onderzoeken en vergunningsaanvragen worden getoetst door onder andere Rijkswaterstaat, provincie Gelderland, gemeente Lingewaard, Commissie m.e.r. en de ODRA (omgevingsdienst). Voordat de vergunningen worden aangevraagd, organiseren wij nogmaals een informatiebijeenkomst.

Foto: Twan Teunissen

Boswachter in eigen achtertuin

Interview met Twan Teunissen

“Ik ben geboren en getogen in Gendt, dus ik ken het gebied op m’n duimpje. Ik ben ook m’n hele leven al met natuur bezig: vogels en planten bekijken, wandelen. Toen zich afgelopen november de mogelijkheid voordeed om boswachter te worden in mijn eigen ‘achtertuin’, vond ik dat een geweldige kans!” Aan het woord is Twan Teunissen, de kersverse ‘Boswachter Publiek’ van Staatsbosbeheer.

Volgens mij behoeft je geen introductie...

“Ik denk dat best veel mensen me wel kennen ja, maar volgens mij zijn er de afgelopen tijd veel nieuwe mensen in het gebied komen wonen. Ik maak dus graag van deze gelegenheid gebruik. Ik ben Twan Teunissen, ik kom uit Gendt en daar kom ik ook nog wekelijks. Omdat ik van dit gebied nu boswachter ben natuurlijk, maar ook omdat mijn moeder nog in Gendt woont. Zelf woon ik op dit moment in Beuningen. Ik heb hiervoor 17 jaar bij ARK Natuurontwikkeling gewerkt. Daar deed ik de voorlichting en communicatie. Daarnaast presenteer ik samen met Harm Edens het natuurprogramma ‘Buitengewoon’ van Omroep Gelderland.”

Wat behoort tot jouw gebied?

“De hele Gelderse Poort, dat is eigenlijk alles tussen Arnhem, Nijmegen en de Duitse grens. Dus ook de Gendtse Waard. Naast de Waalwaterwaarden beheren we ook de Rijnstrangen, Waterrijk in Park Lingezege, Duivelsberg en De Bruuk.”

Als boswachter loop je niet alleen maar door het bos, toch?

“Haha, zeker niet! Ik ben het gezicht naar buiten, en voor de mensen de ingang naar Staatsbosbeheer. Ik doe onder andere excursies, beantwoord vragen van mensen (in het gebied zelf, maar ook via telefoon en e-mail), hou lezingen, ga naar informatiebijeenkomsten en zorg voor de informatieborden in het gebied. Ook ben ik aanspreekpunt voor journalisten.”

En wat is je eerste indruk?

“Ik vind het geweldig. Het is fantastisch om de kans gekregen te hebben om in m’n eigen achtertuin, in een van de mooiste gebieden van Nederland, m’n steentje bij te dragen. Dit is het gebied waar ik zo van hou. Een gebied waarin de afgelopen jaren veel veranderd is, en waar ook nog veel gaat veranderen. Dat vind ik heel interessant. Ik mag eraan bijdragen dat het mooi blijft en nog beter wordt. Het is kenmerkend voor de Gelderse Poort dat de oppervlakte natuurgebied enorm is toegenomen. Agrarische grond heeft op veel plekken plaats gemaakt voor natuur. Dat is bijzonder, ook voor de bewoners van Gendt. Het landschap verandert voor de mensen, dat is natuurlijk al langere tijd aan de gang, maar het gaat straks veel bieden.”

Hoe kijk je aan tegen de plannen voor de Gendtse Waard?

“Ik vind het een positieve ontwikkeling dat het gebied grotendeels wordt omgevormd tot natuur. Je ziet op andere plekken waar natuur en water de ruimte krijgen, dat de soortenrijkdom verandert en toeneemt. Dat is voor de natuur geweldig nieuws. En de tussenfase met grondstoffenwinning, dat is iets wat we in Nederland ook nodig hebben voor de bouwsector. Die grondstoffenwinning blijkt hier heel goed samen te kunnen gaan met natuurontwikkeling én met hoogwaterveiligheid. Ik vind het mooi om daar met Staatsbosbeheer een bijdrage aan te kunnen leveren. Daarbij vind ik het ook belangrijk dat mensen weten waarom dit dus gebeurt en dat het ook kansen biedt.”

Wat is je grootste wens voor het gebied?

“Ik hoop en verwacht dat de bewoners van het gebied zelf en van Gendt het gebied in hun hart gaan sluiten. Natuurlijk, er vonden ook in het verleden al veranderingen in het landschap plaats, maar dat is zo geleidelijk gegaan, dat viel minder op. Ik weet nog dat er hier vroeger bijna geen ooibos was. Hooguit een paar populieren. Nu staat er op steeds meer plekken ooibos en is in oude kleiputten waardevolle moerasnatuur ontstaan. De komende tijd gaat dat sneller en dat valt meer op. Maar uiteindelijk gaat het heel veel opleveren.”

Wat is het mooiste stukje Gendtse Waard?

“Dat vind ik de oeverwal tussen het Vossegat en de Waal. Dat is het meest dynamische stuk. Bij hoogwater wordt daar veel zand afgezet en er is daar spontaan bos gaan groeien met bijzondere soorten bomen en planten. Dat stukje blijft in het inrichtingsplan ook behouden.”

Wil je verder nog wat kwijt?

“Ik wil graag van deze gelegenheid gebruik maken om mensen uit te nodigen om contact met me op te nemen als ze vragen hebben. Dat kan via de telefoon: 06 1205 03 04 of via t.teunissen@staatsbosbeheer.nl. Ook krijg ik regelmatig vragen over de grote grazers die in het gebied leven. Daarvoor kunnen de mensen terecht bij Wilbert Verriet, kuddebeheerder van FREE Nature via 06 2074 46 45 of wilbert.verriet@freenature.nl. Bij calamiteiten rondom de kuddes is er een noodnummer: 06 2901 57 31.”

Twan Teunissen

Foto: Twan Teunissen

De Hinkelman; symbool van de Gendtse Waard

Interview met kunstenares Rineke Verhoeven

Kunstenares Rineke Verhoeven deed een aantal jaar geleden mee aan 'Bakens aan het Water', een door provincie Gelderland opgezette kunstopdracht. Doel van dit project is om door een lint van kunstwerken langs de Waal een vernieuwende blik te geven op gebiedsontwikkeling. Rineke deed mee met haar kunstwerk 'De Hinkelman'. Ze won er de publieksprijs mee, maar de juryprijs ging naar het kunstwerk 'Dijk van een Wijf'. Dit kunstwerk werd gerealiseerd. K3Delta wil De Hinkelman graag alsnog een plek in de polder geven. We zochten Rineke op voor een gesprek over 'haar' Hinkelman.

Rineke, kun je eerst wat meer over jezelf vertellen?

"Ik ben Rineke Verhoeven, kunstenares uit Gendt. Ik ben hier geboren en getogen en woon hier nog steeds met mijn man Jan en hond Luzje. Toen ik nog klein was, fietste mijn moeder elke dag met mij in het kinderzitje naar haar ouderlijk huis naast de steenfabriek waar mijn opa als stoker werkte. Daar ligt dan ook de basis voor mijn kunstwerk De Hinkelman."

Op welke manier vormde dat de basis voor De Hinkelman?

"De Hinkelman vertelt het verhaal over de steenfabriek arbeiders uit Gendt, die iedere dag stampot en pap aten dat werd gebracht door hun vrouwen en kinderen. Dit eten brachten zij in de zogenaamde 'hinkelman'. Een hinkelman bestond uit twee aan elkaar gelaste emailen keteltjes.

Rineke Verhoeven en haar Hinkelman

Een keteltje voor de pap, en eentje voor de stampot. Dit wikkelden ze in een theedoek om het eten warm te houden tijdens de tocht van drie kwartier naar de fabriek."

En waarom besloot je juist die hinkelman te gebruiken voor je kunstwerk?

"We zeggen wel eens dat Gendt is gebouwd op kersen en bakstenen. Deze bakstenen werden gemaakt op kracht van de arbeiders die ze haalden uit de stampot en pap. Dat eten was dus hun grondstof om te kunnen werken. Daarom zie ik De Hinkelman als een van de bouwstenen van Gendt en dat vormde mijn inspiratie voor het kunstwerk. Het karakteriseert de oorsprong van ons dorp dat is opgebouwd door deze arbeiders, onze voorouders.

Met het kunstwerk wilde ik een ode brengen aan hen en de strijd die ze hebben geleverd. Want het werk in de steenfabriek was heel zwaar, voornamelijk handarbeid en blootsvoets. De omstandigheden waren erbarmelijk. Ik vind het belangrijk om te blijven vertellen waar we vandaan komen. Daarom hoort dit verhaal thuis in Gendt, en is er geen betere plek dan de polder om De Hinkelman neer te zetten. In de buurt van de steenfabriek."

En je hebt er ook een gedicht bij gemaakt.

"Klopt. Ik wilde iets maken waarmee iedere Gendtenaar zich kan vereenzelvigen, maar ook aan een buitenstaanders de geschiedenis vertelt. Daarvoor heb ik het gedicht toegevoegd."

Heb je al een idee waar de Hinkelman zou moeten komen?

"Samen met K3 zijn we op zoek naar een mooie plek in de polder waar we een levensgrote versie van het kunstwerk kunnen plaatsen. We hebben nu een paar plekken op het oog waar De Hinkelman tot zijn recht zou kunnen komen. Daarover volgt later meer."

Contact

Heeft u nog vragen? Wij staan u vanzelfsprekend graag te woord. U kunt contact opnemen met:

K3Delta

Hans Hooijer
Sr. Projectleider Gebiedsontwikkeling
024 348 88 00
h.hooijer@k3.nl

Marten Smits

Projectmedewerker Gebiedsontwikkeling
024 348 88 00
m.smits@k3.nl

Rodruza

Gijs Sigmond
06 5325 44 47
g.sigmond@outlook.com

Rodruza

K3DELTA

